

Globaliseringen kraschar men Sverige vinner

[Speaker 2]

Du vet, vi tar ju så otroligt mycket för givet idag, att du kan plocka upp din telefon, klicka hem en avancerad elektronisk pryl från andra sidan jorden och få den levererad på några få dagar.

[Speaker 1]

Ja, verkligen.

[Speaker 2]

Eller att hyllorna i mataffären alltid är fulla av färska avokado, oavsett om det är mitt i smällkalla vintern här i Sverige. Man tänker ju att morgondagens teknik per automatik alltid blir snabbare och billigare. Men tänk om allt det här, hela den här ihopkopplade globaliserade världen, inte är det normala.

[Speaker 1]

Precis, tänk om det är en historisk anomali.

[Speaker 2]

Ja, en tillfällig guldåldre som exakt i detta nu håller på att stänga ner för gott.

[Speaker 1]

Det är ju en, minst sagt, obekvämlig tanke. Och när man väl börjar titta under huven på de här geopolitiska systemen som håller igång maskinen, då inser man hur extremt skört alltihop är. Det bygger liksom på förutsättningar som vi faktiskt inte längre har.

[Speaker 2]

Verkligen. Så, välkommen till dagens djupdykning. Idag ska vi bena ut exakt varför en värld du känner till, den här billiga, snabba och gränslösa världen, håller på att krackelera.

[Speaker 1]

Och vi gör ju det här genom linsen av Peter Zahans bok, *The End of the World is Just the Beginning*, eller hur?

[Speaker 2]

Just det, vi kommer att dyka ner i hur geografi och demografi helt enkelt styr vårt öde. Och för att

göra det lite mer greppbart så fokuserar vi på tre specifika länder, Kina, Tyskland och faktiskt Sverige.

[Speaker 1]

Ja, för när spelreglerna ritas om så byter vi vinnare och förlorare väldigt snabbt.

[Speaker 2]

Okej, låt oss packa upp det här. Vad händer egentligen när USA slutar agera världspolis för haven och när befolkningen blir för gammal för att konsumera?

[Speaker 1]

För att förstå kraschen måste vi förstå den konstgjorda era som startade 1945. Innan andra världskriget var världshaven livsfarliga. Vilde du handla internationellt så var du i princip tvungen att ha en hev i en gigantisk flotta för att skydda skeppen från pirater eller konkurrenter.

Men 1945 satt USA där som den enda kvarvarande supermakten och de erbjöd världen en muta, Bretton Woods-systemet.

[Speaker 2]

Och den mutan gick ut på vadå, rent konkret alltså?

[Speaker 1]

USA lovade att använda sin flotta för att garantera säkerheten på precis alla världshav. Plus att de öppnade sin egen massiva hemmamarknad. Enda kravet var att länderna ställde sig på USAs sida i kalla kriget.

[Speaker 2]

Wow, okej, så de skapade i princip global frihandel över en natt?

[Speaker 1]

Exakt. Plötsligt kunde alla länder industrialiseras och importera råvaror tryggt. Men, och här kommer fällan, den här industriella utvecklingen bar på ett inbyggt, liksom fördröjt gift, demografin.

[Speaker 2]

Aha, för industrialisering leder till vadå att vi flyttar till städerna?

[Speaker 1]

Just det. På en traditionell bondgård är barn typ gratis arbetskraft. Man skaffade många barn som en livsförsäkring.

Men flyttar du samma familj till en liten lägenhet i en industristad?

[Speaker 2]

Ja, då blir barn plötsligt en massiv kostnad. De tar upp dyr yta och ska ha utbildning och kläder i årtionden.

[Speaker 1]

Precis den mekanismen. Resultatet är att födelsetalen dyker överallt. Historiskt låg mänskligheten på typ 4,6 barn per kvinna.

Idag är vi nere under 1,8 i stora delar av världen.

[Speaker 2]

Helt sjukt. Och för att en befolkning ska hålla sig stabil krävs ju 2,1. Och det här leder oss ju till smärtpunkten.

Boomer-generationen. De som föddes efter kriget. De går ju i masspension exakt nu.

Då försvinner investeringskapitalet för de sätter pengarna i säkra statspapper. Och konsumtionen försvinner. Pensionärer köper liksom inte tre nya bilar.

Så världsekonomin motor har stängt plånboken. USA. Drinkarna har flödat.

Tryggheten har varit total. Men nu har kaptenen bestämt sig för att kalla kriget slut. Så han går hem.

Baren stänger.

[Speaker 1]

En väldigt träffande liknelse.

[Speaker 2]

Så här blir det ju riktigt intressant. Om hela det här systemet bygger på att varor rör sig fritt. Vem faller då hårdast när transportkedjorna bryts?

[Speaker 1]

Om vi kopplar det här till den större bilden i boken så landar vi hos den aktör som utnyttjat det här

allra mest. Det land som nu står närmast kanten. Alltså Kina.

[Speaker 2]

Kina. Men vänta nu. Vi pratar ju alltid om Kina som en helt ostoppar ekonomisk titan.

[Speaker 1]

Jag vet, men under ytan ser det helt annorlunda ut. Enligt boken uppskattas Kinas totala företagsskuld till svindlande 350 procent av deras BNP.

[Speaker 2]

Ursäkta, 350 procent?

[Speaker 1]

Ja. Det är ett extremt hyperfinansierat system. De printar pengar för att överproducera saker, typ stål och cement.

Inte för att det behövs, utan för att de måste hålla folk sysselsatta.

[Speaker 2]

För annars blir det ju revolution, liksom.

[Speaker 1]

Exakt. Och sedan har vi geografin. Kina importerar runt 80 procent av sin olja och mat över världens längsta leveranskedjor.

Men deras flotta saknar räckvidden för att skydda de rutterna ute på de stora oceanerna.

[Speaker 2]

Just det. Om USA drar sig tillbaka stannar fabrikena. Men demografin då?

Kina urbaniserades ju extremt snabbt.

[Speaker 1]

Ja, och det gör att Kina är det snabbast åldrande samhället i historien. Enbarnspolitiken var brutal, och deras födelsetal är nere på max 1,3. Och enligt Källan påskindas detta av statliga, alltså nollbarnspolicies, mot vissa minoriteter, som ungorerna.

[Speaker 2]

Bara för att vara noga här för den som lyssnar. Vi förmedlar ju bara bokens analys och fakta här, och tar ingen politisk ställning. Men konsekvensen enligt Zaihan är ju en oönskelig demografisk krasch.

Men jag måste ju spela djävulens advokat lite. Kör! Kina kallas ju världens fabrik.

Om dem slutar producera stannar inte era värld ändå. Vi vill ju ha billiga telefoner.

[Speaker 1]

Jo, men Kinas modell har redan slagit i taket. Den billiga arbetskraften är borta. Alltså, en kinesisk industriarbetare är ofta dyrare än en i Mexiko idag.

Och dem uppfinnar Källan själva. Dem monterar ju bara ihop det andra har designat.

[Speaker 2]

Just det, dem sätter ihop pusselbitarna.

[Speaker 1]

Precis. Utan säker import av mat och energi. Och med en krympande arbetsstyrka spår boken en total deindustrialisering.

Kanske till och med massvält.

[Speaker 2]

Helt ofattbart, Farut. Okej, så om Kina monterar ihop världens produkter. Vem bygger maskinerna som dem använder i fabriker?

Det tar oss till Europa, eller hur? Nästa domino-bricka. Tyskland.

[Speaker 1]

Tyskland, ja. Historiskt är Tysklands joggeravgivning en ingenjördröm. Navigerbara floder som Ren gjorde transport av kol och järnmalm extremt billigt under tidig industrialism.

Dem byggde Europas starkaste industriella bas.

[Speaker 2]

Men idag? Idag låter det i boken som att dem är fångade i en fälla.

[Speaker 1]

Ja, deras demografi är, enligt säger han, terminal. Dem har passerat the point of no return. Dem

kommer toppa typ 4% av sin BNP årligen på grund av detta.

[Speaker 2]

Oj, 4%? Varje år?

[Speaker 1]

Varje år. Eftersom dem inte har en ljung medelklass som kan konsumera måste dem exportera för att överleva. Framförallt till USA och Kina.

[Speaker 2]

Men dem marknaderna stängs ju nu. USA fokuserar inåt och Kina kollapsar inåt.

[Speaker 1]

Exakt. Och ovanpå det har vi energikrisen. Tyskland stängde ju sin kärnkraft.

Tanken var att använda billig rysk gas som brygga. Men i en deglobaliserad värld utan den ryska gasen har dem och det här är ju tragikomiskt, tvingats falla tillbaka på lingnitt.

[Speaker 2]

Lingnitt? Vänta, det är väl brunkål?

[Speaker 1]

Ja, brunkål. Det är den smutsigaste, mest ineffektiva formen av kål som finns. Det består till 20% av vatten.

[Speaker 2]

Va? Så man måste alltså torka kålet i ugnen för att det ens ska brinna?

[Speaker 1]

Det är precis så illa. Och detta från Europas modernaste industrination.

[Speaker 2]

Så, vad betyder allt det här egentligen? Tyskarna är världens bästa ingenjörer. Kan de inte bara uppfinna sig ur den här krisen med ny teknik?

[Speaker 1]

Detta väcker en viktig fråga. Tysk precision och kultur går ju inte att kopiera. Men all

ingenjörskonst i världen hjälper inte om du helt saknar billig energi, råvaror och unga människor som kan arbeta.

Utan det amerikanska säkerhetsparaplyet måste Tyskland agera som ett normalt land för att säkra resurser.

[Speaker 2]

Ett normalt land, alltså ut och konkurrera med militärmakt, det har ju historiskt sett slutat i absolut katastrof för Europa.

[Speaker 1]

Det skapar enorma spänningar, absolut.

[Speaker 2]

Allt det här låter ju extremt mörkt. Ett Kina som imploderar, ett Tyskland som eldar blött kol. Finns det någon överhuvudtaget som överlever den här kraschen?

[Speaker 1]

Det är faktiskt nu vi rör oss norrut.

[Speaker 2]

Ljuset i mörkret. Sverige.

[Speaker 1]

Haha, ja. Zejhan pekar ut det i några få länder med en genuint ljus framtid. USA, Frankrike, Argentina, Nya Zeeland och Sverige.

[Speaker 2]

Jag blir så glad när jag läser det. Sverige är alltså ett av de få länder som har undvikit en total demografisk kollaps.

[Speaker 1]

Ja, men det handlar om mer än ålder. Det handlar om geografi. Sverige har en geography of success.

En krispig utsida och en mjukkärna, som Zejhan uttrycker det.

[Speaker 2]

Aha, krispig utsida och mjukkärna. Som ett knäckebröd med ost.

[Speaker 1]

Eller en brödvimpa, ja. Men krispiga utsidan är skogarna, fjällen, havet som gjort det svårt att invadera oss. Inuti har vi floder och sjöar som tillåtit internhandel och sammanhållning.

Han spårar den här fördelen ända tillbaks till 700-talet, när vi började tämja vindkraften med våra fartyg.

[Speaker 2]

Så vi har ett starkt arv, helt klart. Men idag då?

[Speaker 1]

Prognosen är ett Sverige-centrerat system i norra Europa. Demografin är starkare, leveranskedjorna mindre exponerade och framförallt, Norden har lokal energi. Nordsjöns olja och gas, vår vattenkraft.

[Speaker 2]

Okej, jag köper det. Men vi kan ju inte bygga allt själva. Vi saknar ju en massa industriella komponenter, avancerade mikrochips och sådana grejer.

[Speaker 1]

Det som är fascinerande här är hur boken löser det pusslet. Sverige och de nordiska länderna behöver samarbeta med ett väldigt specifikt land. Frankrike.

[Speaker 2]

Vänta, Frankrike? Varför just dem?

[Speaker 1]

Jo, Frankrike har stark demografi och egen matproduktion. De är immuna mot många kriser. Men framförallt, de har en global expeditionsmilitär, en djuphavsflootta och kapaciteten att åka ut i världen och hämta de resurser vi i Norden saknar.

De har dessutom, som författaren kallade det, ett galaktiskt stort självförtroende. Tillsammans med Nordens industri och energi blir det nästan oslagbar allians.

[Speaker 2]

Wow. Okej, det är en helt fascinerande vision. Då är det dags att knyta i upp säcken.

Vad betyder all den här massiva geopolitiken för dig som lyssnar? Din pensionsfond? Priset på din mat?

Idén om att teknik blir billigare? Allt det byggde på en artificiell epok som ligger bakom oss. Vi går från en värld av mer till en värld av mindre.

[Speaker 1]

Precis. Detta förklarar varför dina framtida prylar blir dyrare och kanske till och med sämre. Inflationen är här för att stanna, eftersom man måste lyfta produktionen hem.

Lokal mat och energi, även om det är brunkål ibland, trumfar teoretiskt perfekta globala leveranskedjor.

[Speaker 2]

Just det. Vi har alltså sett Kina stå vid avgrunden. Tyskland tvingas bygga om allt från grunden.

Medan lilla Sverige oväntat sitter med en av de stärkaste händerna vid pokerbordet.

[Speaker 1]

Exakt så.

[Speaker 2]

Du faktiskt krymper och globaliseringen splittras. Då ställs vi inför en epok av permanent mindre. Om inget av våra nuvarande system fungerar utan tillväxt, vilket helt nytt, otänkbart ism, kommer vi eller nästa generation tvingas uppfinna bara för att överleva.

Tack för att du hängde med på dagens djupdykning. Vi hörs!